

Байбарза Д. В.

курсант 2-го курсу

Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів

Національної поліції

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

Солдатенко О. А.

професор кафедри кримінального

процесу та стратегічних розслідувань

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук, доцент

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ У ДОСУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Найвищою соціальною цінністю в Україні визнаються людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека (стаття 3 Конституції України) [1]. В статті 12 Кримінального процесуального кодексу України (далі по тексту- КПК України) передбачено, що під час кримінального провадження ніхто не може триматися під вартою, бути затриманим або обмеженим у здійсненні права на вільне пересування в інший спосіб через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення інакше як на підставах та в порядку, передбачених цим Кодексом [2]. Засада принципу забезпечення прав на свободу та особисту недоторканність сформульована на основі статті 29 Конституції України, що кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність та ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом. А також дане положення впливає з п.п. 1, 2 ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р., ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та норм інших міжнародних договорів за участі України.

Особиста недоторканність у кримінальному процесі включає в себе три аспекти: фізичну недоторканність, психічну недоторканність, моральну недоторканність [3, 659].

Фізична недоторканність – право людини, яке гарантує їй захист від будь-якого неналежного посягання на її тіло, здоров'я та фізичну свободу, воно базується на принципі поваги до людської гідності, та прямо передбачено у положеннях Конституції України, Цивільного кодексу

України та Кримінального процесуального кодексу.

Психічна недоторканність – право людини, яке гарантує їй захист від будь-якого неналежного посягання на її тіло, здоров'я та фізичну свободу.

Моральна недоторканність – це поняття, яке описує право людини на повагу до її моральних цінностей, переконань та принципів, що є одним із аспектів загального права на особисту недоторканність.

Дані положення, доповнюють один одне за своїм змістом та є основоположними у забезпеченні прав на свободу та особисту недоторканність.

Однак, існують випадки коли таке право особи може бути обмежене шляхом примусових дій. Зокрема, це такі дії, як:

а) законне ув'язнення людини після її засудження компетентним судом;

б) законний арешт або затримання людини за невиконання законного рішення суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, передбаченого законом;

в) законний арешт або затримання людини, здійснені з метою забезпечення її присутності перед компетентним судовим органом на підставі обґрунтованої підозри у вчиненні правопорушення або якщо обґрунтовано визнається за необхідне запобігти вчиненню нею правопорушення або її втечі після його вчинення;

г) затримання неповнолітньої людини на підставі законного розпорядження з метою виховного нагляду або законне затримання неповнолітньої людини з метою забезпечення її присутності перед компетентним судовим органом;

д) законне затримання людей для запобігання розповсюдженню інфекційних захворювань, людей психічно хворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;

е) законний арешт або затримання людини, здійснені з метою запобігання її незаконному в'їзду в країну, або людини, стосовно якої вживаються заходи з метою депортації і екстрадиції [3].

З 24 лютого 2022 року по теперішній час в Україні триває воєнний стан і тому Україна проінформувала Раду Європи про відступ від зобов'язань за Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Даний документ оприлюднено на сайті міжнародної організації 28 квітня 2024 року, але саму заяву Міністерство юстиції подало ще 4 квітня 2024 року.

З моменту набрання цим документом законної сили, обмежуються основоположні права визначені Конституцією України, такі як недоторканність житла, таємниця листування, свободу думки і слова а також свободу на особисту недоторканність. Свавільне позбавлення волі українських громадян спричинить серйозні порушення серед міжнародного гуманітарного права та міжнародного права у сфері прав людини, що в подальшому призведе до масового та систематичного застосування катувань,

а також іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження.

Отже, принцип забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, під час здійснення досудового розслідування регулюється, такими джерелами як Кримінально процесуальний кодекс, Конституція України, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, а також Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B> (дата звернення 14.05.2024).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : станом на 04 серп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 14.05.2024).

3. Волошина В. К. Загальна характеристика принципу забезпечення права на свободу та особисту недоторканність у кримінальному провадженні, 2014, С. 659
URL:<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6764b3ed-015> (дата звернення 14.05.2024).

Бессмертна М. С.

курсантка 3 курсу факультету № 1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ

Удовиченко О. В.,

викладач кафедри організації
досудового розслідування факультету
№1 Криворізького навчально-
наукового інституту Донецького
державного університету внутрішніх
справ, доктор філософії з права

КОНЦЕПЦІЯ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ОСОБИ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

В контексті кримінального процесу проведення слідчих (розшукових) дій під час запровадження та забезпечення заходів правового режиму воєнного стану в Україні зазнало законодавчих змін. Процесуальний порядок та тактика розкриття кримінальних правопорушень та доведення причетності конкретної особи до їх вчинення змінилися. Хоча у кримінальному процесуальному законодавстві законодавець детально регламентував